

מאור אהרן

פרשת וישב

ל"ז ב'. אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. פרש"י וז"ל והוא נער שהיה עושה מעשה נערות מתקן בשערו ממשמש בעיניו כדי שיהיה נראה יפה עכ"ל, הא דפרש"י הכי אפשר דהוא משום דהוה קשיא ליה דכיון דהיה בן י"ז היאך אפשר לקרותו נער ולכן פירש שהיה עושה מעשה נערות,

אלא דא"כ קשיא מהא דכתיב לעיל (וירא פכ"ה מקרא ה') ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה וגו' וקשה שהרי יצחק היה אז בן ל"ז שנה והיאך אפשר לקרותו נער, והנה גבי יוסף תרגם בת"א והוא נער - והוא מרבי, ואילו גבי יצחק תרגם ואני והנער - ואנא ועולימא, ויתכן דגבי יוסף תרגם והוא מרבי דהיינו שעדיין הוא גודל שהרי עדיין עושה מעשה נערות והרי הוא בגדילתו, אבל גבי יצחק תרגם ועולימא מלשון עולם

דהיינו שהוא שלם שלא עשה
אז מעשה נערוות.

אבל עדיין קשה מהא
דארז"ל (מדרש משלי פ"א
ד"ה לתת) עד כמה שנים
נקרא אדם נער רמ"א עד
עשרים וחמש שנה ורע"א עד
שלשים שנה אמר רבי
(ישמעאל) לא כדברי זה ולא
כדברי זה אלא עד עשרים
שנה כו' ע"כ יעו"ש, ומרן
הגר"ח קניבסקי שליט"א ענה
לי ע"ז במכתב וז"ל יש
מקומות שהכונה שהיה
מתנהג בעונה כנער כמו
ויהושע בן נון נער עכ"ל.

עוד פרש"י וז"ל את בני
בלהה כלומר רגיל אצל בני
בלהה לפי שהיו אחיו מבזין
אותן והוא מקרבן עכ"ל,
לכאורה זה מתפרש כן גם על
הא דכתיב להלן ואת בני
זלפה כיון דהכי משמע קרא

דכתיב בהדי הדדי את בני
בלהה ואת בני זלפה, וכן
מבואר במה שפרש"י להלן
וז"ל את דבתם רעה כל רעה
שהיה רואה באחיו בני לאה
היה מגיד לאביו כו' ומזלזלין
בבני השפחות לקרותן עבדים
כו' עכ"ל ומבואר שבני לאה
היו מבזין גם את בני זלפה.

ואפשר לומר עוד טעם למה
קירב את בני בלהה, והיינו
משום הא דכתיב להלן
(מקרא י') ויספר אל אביו
ואל אחיו ויגער בו אביו
ויאמר לו מה החלום הזה
אשר חלמת הבוא נבוא אני
ואמך ואחיך להשתחוות לך
ארצה ופרש"י וז"ל הבוא
נבוא והלוא אמך כבר מתה
והוא לא היה יודע שהדברים
מגיעין לבלהה שגדלתו כו'
עכ"ל ואפשר דלכן קרב יותר
יוסף את בני בלהה והיינו
מצד הכרת הטוב כלפי בלהה

שגדלתו, והא דרש"י לא פירש כן י"ל דהוא משום דרצה לפרש באופן שיתפרש גם על בני זלפה. ועי' (ברכות נ"ה א') אמר ר' ברכיה חלום אע"פ שקצתו מתקיים כו', וקצת צ"ב לפרש"י והלא אמך כבר מתה כו', מיהו זה אינו ק' כי מה שפרש"י והלא כו' זהו מבראשית רבה יעו"ש.

עוד פרש"י וז"ל את דבתם רעה כו' ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים כו' עכ"ל, עיין מש"כ בזה להלן שמות פ"א מקרא ב'.

הנה יש לדקדק מאי דכתיב נשי אביו, דהרי לא היו ממש כרחל ולאה לענין זה, שוב נמצא דכתב הרמב"ן וז"ל וטעם נשי אביו כי נשיו היו שלקחם לנשים ולא יקרא

אותם הכתוב שפחות רק בהיותם עם רחל ולאה שהן גבירות להן כו' ויתכן כי בחיי רחל ולאה יקרא אותן שפחות ולפלגשים ועתה מתו ולקחן לנשים עכ"ל, והבן.

(ומבואר בדברי הרמב"ן דבזמן מכירת יוסף רחל ולאה כבר נפטרו, ורחל הוא כתיב בהדיא, אבל החידוש ברמב"ן זהו גבי לאה, ובזה נמצא דנשות יעקב נפטרו שניהן בחיי יצחק שהרי יצחק חי עוד י"ב שנה לאחר מכירת יוסף כדפרש"י לעיל פ' וישלח ל"ה כ"ט יעו"ש. והנה זה עתה בזמן מכירת יוסף, אבל כשירדו למצרים כ"ב שנה אח"כ, לכאן' גם בלהה וזלפה נפטרו כי הם לא נזכרו בעת ירידת יעקב למצרים להלן פ' ויגש פמ"ו יעו"ש, אלא שלא נזכר מתי זה היה, ואולי היה זה גם

בחיי יצחק ואולי אחר פטירת יצחק, ודו"ק).

אבל גבי החלום השני אינו מובן כי כיון שראה ששונאים אותו אחר החלום הראשון היה צריך שלא לספר החלום השני, וצ"ל כתי' קמא. ושוב נמצא דהכי הק' בפירוש הרא"ש עה"ת יעו"ש בדרכו הנפלא, וכן באוה"ח הק' יעו"ש.

ל"ז ה'. **ויחלם יוסף**
חלום ויגד לאחיו ויספו עוד
שנא אתו. יל"ה דכיון שאחיו כבר שנאוהו כדלעיל (מקרא ד') דכתיב ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם א"כ אמאי סיפר להם עתה זה החלום והוסיפו עי"ז לשנאתו, וכן קשה להלן (מקרא ט') דכתיב ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו וגו', וי"ל דלא ידע שהם שונאים אותו ורק אחר שסיפר להם החלום השני ידע כדפרש"י להלן (מקרא י"ג) יעו"ש, ועוד י"ל דלא היה סבור שע"י שיספר החלום ישנאוהו מיהו כ"ז ניחא גבי החלום הראשון

ל"ז ו'. **ויאמר אליהם שמעו נא החלום**
הזה אשר חלמתי. יל"ה למה הלך וסיפר להם החלום, ושמא י"ל דרצה שיפתרו לו החלום וכמו שבאמת פתרוהו נכון, ויש לדחות דהא יוסף ידע היטב לפתור חלומות וכדלהלן בשילהי הפרשה גבי שר המשקים ושר האופים, וכן להלן ריש מקץ גבי פרעה, מיהו יתכן דמהתם ליכא לדחות, דאפשר ששם

הקב"ה נתן ליוסף חכמה מיוחדת להנך החלומות כדי שיתגלגל הענין שע"ז יהיה למלך במצרים, אבל שאר החלומות אולי לא ידע לפתור, ומ"מ מסתברא דלא ידע פתרון החלומות קודם אחיו שפתרו לו להלן (מקרא ח') דאל"כ למה יתגרה בהם, ויתכן לומר עוד דאז לא ידע עדיין לפתור חלומות אבל במשך השנים כבר ידע.

ל"ז ט'. ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי. צ"ב ההפרש דאילו הכא כתיב ויספר אתו לאחיו, ואילו לעיל (מקרא ה') כתיב ויחלום יוסף חלום ויגד לאחיו וגו'.

(ובכ"מ מצינו דלשון הגדה הוא ל' קשה ולשון אמירה הוא ל' רכה, אך צ"ב אם זה שייך גם להכא, כי למה שיגיד לאחיו את החלום באופן קשה, ובפעם השניה שנימא שאמר בלשון רכה אפשר להבין שהוא כן משום שאחר שראה ששנאו אותו בפעם הראשונה שסיפר נזהר לספר עתה בפעם השניה באופן רך יותר, ואולי זה יתכן להיות יישוב לשאלה בדיבור קודם. ואולי מפני זה רק כאן כתיב 'ויספר', דלעיל לא כתיב כן, והוא מאותו טעם והיינו שאמר החלום באופן של סיפור כי נזהר וכנ"ל).

ל"ז י"א. ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר. יל"ה למה לא כתיב וישנאו

רצו להאמין בדבר לכן ניסו
שלא לשמור הדבר בלבם).

ל"ז י"ב. וילכו אחיו
לרעות את צאן אביהם
בשכם. פרש"י וז"ל לרעות
את צאן נקוד על את שלא
הלכו אלא לרעות את עצמן
עכ"ל, אבל ודאי שהלכו עם
צאן אביהם כדכתיב להלן
(מקרא י"ד) ויאמר לו לך נא
ראה את שלום אחיך ואת
שלום הצאן והשבני דבר
וגו'.

ואפשר דיעקב ג"כ ידע
שהלכו לרעות את עצמן
כדכתיב להלן (מקרא י"ג)
ויאמר ישראל אל יוסף הלא
אחיך רעים בשכם וגו', ומהא
דיעקב אמר ליוסף הלא אחיך
רעים בשכם ולא אמר הלא
אחיך רעים את צאני בשכם,

אותו אחיו וכמו שהיה כתוב
עד עתה, וי"ל שמאחר שראו
שאביו שמר את הדבר והיינו
שאביו מתייחס לאלו
החלומות באמת, נוסף להם
קנאה בו, ואף שיתכן דגם
קודם ראו שהחלומות אמת
מ"מ הקנאה נתוספה להם רק
עתה אחר שראו תגובת
אביהם, מיהו לתירוץ זה היה
הכתוב צריך לומר קודם
ואביו שמר את הדבר ואח"כ
ויקנאו בו אחיו, ובדוחק י"ל
דקרא ה"פ ויקנאו בו אחיו
והטעם כי ואביו שמר את
הדבר.

יש לדקדק מאי דכתיב ואביו
לשון יחיד (שהרי מסתברא
שגם הם הבינו שיש בזה
אמת, שהיו שבטי י-ה), וי"ל
דעליו לחודיה עיקר קרא
קמיירי לכן כתיב ואביו לשון
יחיד. (ואולי גם משום שלא

קצת משמע דידע שהלכו
לרעות את עצמן.

העריכו ליוסף על זה, ומשמע
דבשעת מעשה לא ידע דאם
היה יודע למה רק עתה
מעריכו על זה, ועי' רמב"ן
להלן (מקרא ל"ב) דידע
יעקב שאחיו מקנאים בו
יעו"ש.

ומ"מ חזינן בזה גדלותו
דיוסף שלא ענה לאביו שהרי
אחיו שונאים אותו,
וכדפרש"י הכא בד"ה הנני
יעו"ש.

ל"ז י"ג. ויאמר
ישראל אל יוסף הלא אחיך
רעים בשכם לכה ואשלחך
אליהם ויאמר לו הנני. יל"ה
דכיון ששנאו אותו אחיו א"כ
למה שלח יעקב את יוסף
אליהם, ושמא י"ל שלא ידע
שהם שונאים אותו, ועוד י"ל
דלא חשדם שיעשו לו רעה,
ועוד י"ל דסבר שאדרבא
ישלימו עמו כשבא לקראתם.

שוב נמצא דארז"ל (ב"ר
פ"ד י"ג) ויאמר לו הנני א"ר
חמא בר חנינא הדברים הללו
היה יעקב אבינו נזכר ומעיו
מתחתכין יודע היית שאחיך
שונאים אותך והיית אומר לי
הנני כו' ע"כ, ולכאורה
מבואר דייעקב לא ידע
ששונאים אותו, דרק עתה

ל"ז י"ד. ויאמר לו
לך נא ראה את שלום אחיך
ואת שלום הצאן והשבני
דבר וישלחהו מעמק חברון
ויבא שכמה. יל"ה דהא לעיל
(מקרא י"ג) כבר כתיב
ויאמר ישראל אל יוסף וגו'
לכה ואשלחך אליהם ויאמר
לו הנני, וי"ל דמאחר ששמע
תשובת יוסף שענה הנני

שהוא מסכים לילך, אז אמר לו טעם השליחות ראה את שלום אחיך וגו', וק"ל.

י"ל'ה אמאי גבריאל דוקא נשתתף (ע"י גרמא) במכירת יוסף, דהיה אפשר שימצא אדם אחר סתם, ולמה סיבבו מן השמים שלא יהיה שם אדם אחר, ויהיה גבריאל שותף למכירה, ושמא י"ל דכיון שמכירת יוסף היתה בשביל קיום מאמר ה' דעבדום וענו אותם (עי' ב"ר פ"ד סוף י"ג) לכן שייך להבין למה מלאך מן השמים היה שותף במכירה. ועי' שפתי חכמים להלן (מקרא י"ז) אות ח' דהמלאך רצה להצילו והזהירו שלא ילך אליהם יעו"ש.

ל"ז י"ז. ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי

ל"ז ט"ו. וימצאהו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. פרש"י וז"ל וימצאהו איש זה גבריאל שנאמר והאיש גבריאל עכ"ל, י"ל'ה מה ראה מקרא דוהאיש גבריאל, דהרי כתיב עוד גבי יצחק אבינו לעיל (פכ"ו מקרא י"ג) ויגדל האיש וגו' ויצחק היה אז חי כדפרש"י לעיל (וישלח פל"ה מקרא כ"ט) יעו"ש, ואולי י"ל דבאמת ידעו שזה היה גבריאל ממקום אחר אלא דמ"מ צריך להבין אמאי כתיב וימצאהו איש ולא כתיב בהדיא וימצאהו גבריאל או וימצאהו מלאך

אמרים נלכה דתינה וילך יוסף אחר אחיו וימצאם בדתן. פרש"י וז"ל נסעו מזה הסיעו עצמן מן האחוה עכ"ל, וכתב בשפתי חכמים אות ח' וז"ל דקשה לרש"י מה ענין תשובה זו על שאלתו דהא יוסף לא ביקש אלא שיגיד לו איפה הם והמלאך השיב לו נסעו מזה ועוד הא יוסף נמי היה יודע שנסעו מזה כיון שלא מצאן שם לכן פירש הסיעו עצמן מן האחוה פירוש ורוצין להרגך ואל תלך לשם כו' עכ"ל, ויתכן ליישב עוד ע"ד הפשט דא"ל המלאך ליוסף דנסעו מכאן לגמרי לאפוקי שנסעו מכאן אבל עדיין נמצאים באותו איזור שהיו קודם, וזהו ונסעו מזה, והשתא דאמר לו שעזבו זה המקום לגמרי, אמר לו להיכן הלכו.

ל"ז י"ח. ויראו אתו מרחק ובטרם יקרב אליהם ויתנכלו אתו להמיתו. יש לדקדק מהו ויתנכלו דהול"ל ובטרם יקרב אליהם יתנכלו, עוד יש לדקדק מהו אתו להמיתו דהול"ל להמיתו ותו לא, ועי' שפתי חכמים אות י' בשם המהרש"ל דקושיא זו היה קשה לרש"י ולכן פירש וז"ל אתו כמו אתו עמו כלומר אליו עכ"ל, יעו"ש.

ל"ז י"ט. ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלמות הלזה בא. יל"ה היאך בני השפחות נשתתפו במכירתו דיוסף וכמו שפרש"י להלן (מקרא ל"ג) שהחרימוהו בעשרה יעו"ש, דהלא תמיד קירבם מאחר שהיו שאר השבטים מזלזלין

בהם לקרותם עבדים וכדפרש"י לעיל (מקרא ב'), ואין ליישב דמה שהיה מספר יוסף לאביו על אחיו כדפרש"י לעיל (מקרא ל"ב), היה זה גם על בני השפחות, ולכן שנאוהו אף בני השפחות, ונשתתפו גם הם במכירתו דיוסף, כי פרש"י בהדיא דדיבר רק על בני לאה, ומ"מ י"ל דכולם אחזו דמצד הדין כך דינו של יוסף והמה נתכוונו לדין אמת בלא נגיעות, כי סברו שכך דינו של יוסף. אך דאכתי צריך להבין דעד עתה היו בני השפחות מזולזלין בעיני שאר השבטים אחיהם, ועתה למכירתו של יוסף עשו שלום ביניהם, והיתכן דכך יהיה אצל בני יעקב שבטי יה, וי"ל דגם בזמן שהיו מזולזלין היה ביניהם שלום וקצת ראייה

ממה שהלכו יחד לרעות צאן אביהם.

ל"ז כ'. ועתה לכו ונהרגהו ונשלכהו באחד הברות ואמרנו חיה רעה אכלתהו ונראה מה יהיו חלמתי. יל"ה למה אמרו ונהרגהו ונשלכהו באחד הברות, דלכאורה היו צ"ל ונהרגהו ונקברהו, והיתכן שאפילו לקוברו לא רצו, ואי נימא שבאמת כונתם היתה לקוברו א"כ למה אמרו בלשון כ"כ לא טובה והיינו ונשלכהו, (ומ"ש 'והיתכן שאפילו לקוברו לא רצו' אולי י"ל דסברו שעצם היותו בבור זה ג"כ נחשב קבורה, ומ"ש ונשלכהו היינו ונשלכהו ואח"כ נכסה הבור כדין הקבורה). וצ"ב.

ל"ז כ"ב. ויאמר

אלהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשלחו בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו. יל"ה דהא להלן (מקרא כ"ד) כתיב ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור ריק אין בו מים ופרש"י וז"ל והבור ריק אין בו מים ממשמע שנאמר והבור ריק אני יודע שאין בו מים מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו עכ"ל וכיון שכן היאך חשב ראובן להציל את יוסף ע"י שישליכו אותו הבורה והרי היו בבור נחשים ועקרבים, וי"ל דחשב ראובן דהא להצילו בעי ואין אפשרות אחרת מלבד זה ועשה מה שבכילתו כי סבר שבדרך הטבעית הוא יותר

סיכויים שימות ע"י אחיו שסבורים שדינו למיתה מיידית מאשר ע"י הנחשים והעקרבים. ועי' אוה"ח הק' (דברים כי תבוא פכ"ח מקרא י') ואומרו וראו כל עמי הארץ וגו' יעו"ש. ושו"נ דהקשו הכי המפרשים יעו"ש.

ובספר שבט מישור להרה"ק ר' יצחק פרחי זי"ע פ"א כתב וז"ל ואפשר לומר דרך פשוט בהקדים מה שחקרו המפרשים ז"ל על מה שהציל ראובן את יוסף מיד אחיו ומסרו ביד נחשים ועקרבים ומה הועיל בהצלתו ותירצו כי ידוע כי האדם הוא בעל בחירה ואם יפול האדם ביד אדם שונאו הוא רחוק מאוד מן ההצלה אפילו יהיה צדיק חסיד ומלא מצות לא יועילו ולא יצילו מיד אדם שהוא בחירי לא כן שאר דברים

דומם צומח בע"ח שאינם מדברים יכול האדם לינצל ע"י זכות וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (ש"ב כ"ד י"ד) נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו וביד אדם אל אפולה וע"ז ראובן נתאמץ להצילו מידם שהם בעלי בחירה כמשה"כ וישמע ראובן ויצילהו מידם ואפילו להשליכו לבור נחשים ועקרבים ידע ראובן שזכותו יצילהו משם עכ"ל.

דומם צומח בע"ח שאינם מדברים יכול האדם לינצל ע"י זכות וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (ש"ב כ"ד י"ד) נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו וביד אדם אל אפולה וע"ז ראובן נתאמץ להצילו מידם שהם בעלי בחירה כמשה"כ וישמע ראובן ויצילהו מידם ואפילו להשליכו לבור נחשים ועקרבים ידע ראובן שזכותו יצילהו משם עכ"ל.

ל"ז כ"ח. ויעברו אנשים מדינים סחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף ויביאו את יוסף מצרימה. פרש"י וז"ל ויעברו אנשים מדינים זו היא שיירא אחרת והודיעך הכתוב שנמכר פעמים הרבה, וימשכו בני יעקב את יוסף מן הבור וימכרוהו לישמעאלים והישמעאלים למדינים והמדינים מכרו אתו למצרים

ל"ז כ"ג. ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו. יש לדקדק דכתיב הכא ג' פעמים את, וצ"ב. עוד יש לדקדק מאי דכתיב אשר עליו דהא פשיטא, וי"ל דלא תימא שהיה הכתנת בידו, אלא

עכ"ל, יל"ה מהא דכתיב
לעיל (מקרא כ"ה) וישבו
לאכל לחם וישאו עיניהם
ויראו והנה ארחת ישמעאלים
באה מגלעד וגמליהם נשאים
נכאת וצרי ולט הולכים
להוריד צרימה ופרש"י וז"ל
וגמליהם נשאים וגו' למה
פרסם הכתוב את משאם
להודיע מתן שכרן של
צדיקים שאין דרכן של
ערביים לשאת אלא נפט
ועטרן שריחן רע ולזה נזדמנו
בשמים שלא יוזק מריח רע
עכ"ל, וקשה דא"כ נמצא
שלא נהנה מהבשמים, כי
הבשמים היו אצל
הישמעאלים, והרי המדינים
הורידוהו למצרים, ולא
הישמעאלים, כי הישמעאלים
מכרוהו למדינים, וצ"ל
שהישמעאלים מכרוהו
למדינים יחד עם הבשמים,
ויש לדייק כן מדכתיב

הולכים להוריד מצרימה
והיינו שעיקר כוונת
הישמעאלים היתה
שהבשמים יגיעו למצרים,
ולאו דוקא על ידם, וכיון
שראו את המדינים שיורדים
למצרים, שלחו הבשמים
בידם, ונמצא שיוסף הצדיק
נהנה מהבשמים. ועוד י"ל
שהישמעאלים ירדו עם
המדינים למצרים. ועי'
רמב"ן ב' אופנים
שהישמעאלים היינו
המדינים.

ל"ז כ"ט. וישב ראובן אל
הבור והנה אין יוסף בבור
ויקרע את בגדיו. פרש"י
וז"ל וישב ראובן במכירתו
לא היה שם שהגיע יומו לילך
ולשמש את אביו ד"א עסוק
היה בשקו ובתעניתו על
שבלבל יצועי אביו עכ"ל,

ארז"ל (מדרש משלי פ"א ד"ה בני) וישב ראובן אל הבור והיכן היה רבי יודא ורבי נחמיה רי"א טרח הבית היתה משלכת עליו וכיון שנפטר מטרח הבית בא והציץ בבור שנאמר וישב ראובן וגו' רנ"א מלמד ששב לשקו ולתעניתו שהיה עוסק על אותו מעשה שארעו ולא נפנה וכיון שנפנה בא והציץ בבור ולא מצאו וקרע בגדיו והיתה שכינה שוחקת ואומרת כי לא מחשבותי כו' יעו"ש כל הענין.

ל"ז ל"ב. וישלחו את

כתנת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכר נא הכתנת בנך הוא אם לא. יל"ה דכיון שהם עצמם הביאו את כתנת הפסים כמש"כ ויביאו אל אביהם, א"כ מהו וישלחו את כתנת הפסים דמשמע ששלחו ביד אחרים, ועוד מהו הכתנת "בנך" הוא אם לא, דמשמע שלא הם דברו לאביהם, דהול"ל הכתנת יוסף היא אם לא, שהרי הם דברו לאביהם, וקושיא זו אולי י"ל דכיון דהם לא היו אחיו דיוסף מאותה האם לכן אמרו בלשון הכתנת בנך, ועדיין צ"ב.

ל"ז ל"א. ויקחו את כתנת יוסף וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתנת בדם. יל"ה דלכאורה הול"ל קודם וישחטו שעיר עזים ואח"כ ויקחו את כתנת יוסף ואח"כ

עליו גזירה, ולכן מיאן
להתנחם.

(והנה לכאן הפסוק מיירי י"ב
חודש אחר שנמכר, כי
הגזירה שישתכח מן הלב זהו
רק י"ב חודש אחר הפטירה).

עוד יל"ה דמאידך יעקב
אבינו אמר חיה רעה אכלתהו
ומשמע שהבין שמת, ומאידך
כיון שמיאן לקבל תנחומין
היאך לא חשב מפני זה שעל
כרחק הוא עדיין חי, וי"ל
דבאמת בשעה שהביאו לפניו
הכתנת כך היה סבור שמת
אבל אח"כ כשבאו לנחמו
היה סבור שהוא חי מטעם
שאין אדם מקבל תנחומין על
החי וסבור שמת וכדפרש"י,
מיהו תירוץ זה אינו נכון דהא
להלן (מקץ פמ"ב ל"ח) כתיב
ויאמר לא ירד בני עמכם כי
אחיו מת וגו' ומבואר דסבר
שיוסף מת ולא חשב שיוסף

ל"ז ל"ג. ויכירה

ויאמר כתנת בני חיה רעה
אכלתהו טרף טרף יוסף.
ולהלן (מקרא ל"ה) כתיב
ויקמו כל בניו וכל בנתיו
לנחמו וימאן להתנחם ויאמר
כי ארד אל בני אבל שאלה
ויבך אתו אביו, ופרש"י וז"ל
וימאן להתנחם אין אדם
מקבל תנחומין על החי וסבור
שמת שעל המת נגזרה גזירה
שישתכח מן הלב ולא על החי
עכ"ל, והנה יל"ה דכיון
שהוא סבור שמת א"כ אמאי
באמת מיאן להתנחם, וי"ל
דלולי הגזירה שישתכח המת
מן הלב היה טבע הדבר
שיזכרו זה הצער תמיד, מיהו
כל הגזירה זהו דוקא על המת
ולא על החי, וכיון שיוסף
נשאר חי לכן נשאר הרגילות
של כל צער שבעולם שאין

חי מפני שלא קיבל תנחומין, וצ"ל כמש"כ בשפתי חכמים אות ו' שבאמת יעקב סבר שיוסף מת, והא דלא הבין שהוא חי מפני זה שראה שאינו מקבל תנחומין יעו"ש כמה תירוצים בזה.

ל"ז ל"ד. ויקרע יעקב שמלתיו וישם שק במתניו ויתאבל על בנו ימים רבים.

הנה לא מצינו בהדיא שגם בניו ישבו להתאבל, וכיון שכן, יל"ה האיך לא הבין מזה שעל כרחך יוסף לא מת וודאי התרחש ביניהם דבר, וי"ל דבאמת גם הם ישבו עמו אבל יעקב המשיך לישב יותר על ז' ימים וזהו דכתיב ויתאבל על בנו ימים רבים, אבל בניו קמו אחר ז' ימים וזהו דכתיב להלן (מקרא ל"ה) ויקמו כל בניו וגו' דלכאוף הול"ל וינחמו כל בניו וגו' ומהו ויקמו דמהיכן קמו ולמה קמו וע"כ שגם הם ישבו וקמו אחר ז' ימים כדי

פרש"י וז"ל חיה רעה אכלתהו נצנצה בו רוח"ק סופו שתתגרה בו אשת פוטיפר ולמה לא גלה לו הקב"ה לפי שהחרימו וקללו את כל מי שיגלה ושתפו להקב"ה עמהם אבל יצחק היה יודע שהוא חי אמר היאך אגלה והקב"ה אינו רוצה לגלות עכ"ל, ויצחק היה אז חי כדפרש"י לעיל (וישלח פל"ה מקרא כ"ט) וז"ל ויגוע יצחק אין מוקדם ומאוחר בתורה מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק

שיהיה נראה הדבר כאילו באמת נפטר יוסף.

ל"ז ל"ה. ויקמו כל בניו וכל בנתיו לנחמו וימאן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אבל שאלה ויבך אותו אביו. פרש"י וז"ל וכל בנתיו רבי יהודה אומר אחיות תאומות נולדו עם כל שבט ושבט ונשאום רבי נחמיה אומר כו' עכ"ל, עוד פרש"י וז"ל ויבך אותו אביו יצחק היה בוכה מפני צרתו של יעקב אבל לא היה מתאבל שהיה יודע שהוא חי עכ"ל, ומש"כ רש"י וכל בנתיו כו' כן פרש"י לעיל (וישלח פל"ה מקרא י"ז) יעו"ש, ומש"כ רש"י ויבך אותו אביו כו' יל"ה למה לא פרש"י דהיינו שיעקב בכה על יוסף מלבד מה שהתאבל כי חשב

שאינו חי, וי"ל דא"כ היה צריך הכתוב לומר לעיל (מקרא ל"ד) ויתאבל ויבך אתו ימים רבים והא לא כתיב אלא ויתאבל, ועוד י"ל דלכאורה היה סגי שיאמר ויבך אתו ומפני מה הוצרך הכתוב לומר אביו דהרי ודאי הוא שיעקב אביו בוכה על יוסף בנו שהרי על יעקב דיבר הכתוב, ועל כרחך כפרש"י דהיינו שיצחק בכה מפני צרתו של יעקב, והוסיף רש"י דלהכי לא כתיב ויתאבל אצל יצחק כמו שכתוב אצל יעקב, והיינו מפני שיצחק ידע שיוסף חי.

ל"ח א'. ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדלמי ושמו חירה. פרש"י וז"ל ויהי בעת ההיא למה נסמכה

פרשה זו לכאן והפסיק בפרשתו של יוסף ללמד שהורידוהו אחיו מגדולתו כשראו בצרת אביהם אמרו אתה אמרת למכרו אלו אמרת להשיבו היינו שומעים לך עכ"ל, וזהו דכתיב לעיל (פל"ז מקרא כ"ז) וישמעו אחיו דהיינו שהיו שומעים למה שהיה אומר להם, והנה יל"ה האריך יתכן שהיו שומעים לו ליהודה, ועוד מאי שנא דאילו לראובן לא שמעו וליהודה היו שומעים, וי"ל משום שהיו רואים שגם ראובן וגם יהודה מתנגדים למכירה ממילא היו שומעים, ועוד י"ל דעי"ז היה חסר להם לעשרה להחרימו לעיל פל"ז מקרא ל"ג.

יל"ה מה מועילם מה שרואים עתה בצרת אביהם שהרי לדינא אחזו שהוא חייב מיתה, ויתכן שנתכוונו לומר ליהודה שהוא חייב מיתה א"כ מהו עתה שאמרו אתה אמרת למכרו אילו אמרת להשיבו היינו שומעים לך, וי"ל דיהודה פסק הדין, ועוד י"ל כנ"ל שנתכוונו לומר לו שהיו חוזרים ועושים הדין תורה אצל יעקב אבינו.

ל"ה ב'. וירא שם יהודה בת איש כנעני ושמו שוע ויקחה ויבא אליה. קצת משמע דמלבדה לא היה לו עוד אשה, וצ"ב למ"ד (ברש"י לעיל פל"ז מקרא ל"ה) דעם השבטים נולדו תאומות ונשאום.

שנכדו של יעקב אבינו ובנו של יהודה שהיה אחד מתוך י"ב שבטי יה הגיע לזה, וכן קשה להלן (מקרא ט') גבי אונן, ושוב נמצא דכתב הרמב"ן לעיל (מקרא ב') בשם האבן עזרא וז"ל כי בעבור היות האשה הזאת (פי' אשת יהודה) כנענית ועבר על דעת אבותיו היו בניה רעים ומתו כו' עכ"ל יעו"ש, וק"ל.

וארז"ל לגבי בני עלי (מדרש שמואל פ"ז) רבי אדה ברבי סימון בשם חזקיה זה אחד מן המקראות שהיה רבינו דורש לשבח ואת אשר ישכבון את הנשים (שמואל א' ב' כ"ב) אפשר בניו של אותו צדיק עושין כן אמור מעתה על ידי שהיו מעלות הקדש לשם לשילה והיו משהין אותם ומלינים אותם חוץ מבתיהם לילה אחד

ל"ח ה'. ותסף עוד ותלד בן ותקרא את שמו שלה והיה בכזיב בלדתה אתו. פרש"י וז"ל והיה בכזיב שם המקום ואומר אני על שם שפסקה מלדת כו' דאל"כ מה בא להודיענו ובב"ר ראיתי ותקרא שמו שלה וגו' פסקת עכ"ל, הנה לפי' קמא יל"ה ההפרש דאילו הכא גם שלה הוזכר שם המקום בו הוא נולד, ואילו גבי ער ואונן לעיל לא נזכר, ולפי' בתרא יל"ה דא"כ היה הכתוב צריך לומר "והיתה" בכזיב, ועוד מה בא ללמדנו שפסקה מלדת.

ל"ח ז'. ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה' וימיתהו ה'. יל"ה היתכן

מעלה עליהם הקב"ה כאילו שמשו עמהן ודכותה כו' ע"כ יעו"ש.

ל"ח ח'. ויאמר

יהודה לאונן בא אל אשת אחיך ויבם אתה והקם זרע לאחיך. מצינן הכא דהיתה מצות יבום קודם מתן תורה, ועי' רמב"ן.

דבאמת לא היתה מוחזקת אבל פחד יהודה שמא גם שלה ימות, דיהודה חשש שהם הגיעו לזה על ידה, אבל זהו דוחק כי היתה בתו של שם כדפרש"י להלן (מקרא כ"ד), ושוב נמצא דכתב הרמב"ן דאמרי' (יבמות ס"ד ב') בנשואים בתרי זימני הויא חזקה יעו"ש.

עוד יל"ה למה פחד שאנשיה של תמר מתים דהרי לא מפניה מתו אלא משום שהיו רעים בעיני ה' כמבואר במקראות למעלה, ויתכן שיהודה לא ידע שהם רעים בעיני ה' וראיה לדבר מדכתיב להלן (מקרא כ"ו) ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני כי על כן לא נתתיה לשלה בני ולא יסף עוד לדעתה ופרש"י וז"ל ולא יסף עוד כו' וי"א לא פסק כו'

ל"ח י"א. ויאמר יהודה לתמר כלתו שבי אלמנה בית אביך עד יגדל שלה בני כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו ותלך תמר ותשב בית אביה. פרש"י וז"ל כי אמר פן ימות מוחזקת היא שימותו אנשיה עכ"ל, יל"ה שרק שנים מתו לה ולא שלש א"כ היאך שייך לומר שהיא מוחזקת שימותו אנשיה, וי"ל

עכ"ל ואת"ל שאנשיה של תמר מתים א"כ היאך יהודה עצמו התחתן עמה עתה, אלא על כרחך דהשתא כבר ידע שמתו בניו לא משום תמר אלא משום שהיו רעים בעיני ה', ובאמת עד עתה לא ידע שסיבת מיתתם היתה משום שהיו רעים בעיני ה'.

ל"ח י"ב. ותמת בת שוע אשת יהודה וינחם יהודה ויעל על גזזי צאנו הוא וחירה רעהו העדלמי. יל"ה למה לא נזכר שמה, וכן קשה בהא דכתיב (לעיל מקרא ב') וירא שם יהודה בת איש כנעני ושמו שוע ויקחה ויבא אליה והתם נמי למה לא נזכר שמה, ושמא משום שהיתה כנענית ממש למקצת מן המפרשים. (צ"ב היאך תמר בתו של שם נישאה לבנו של

כנענית. ואי"ז כ"כ ק' כי סוף סוף הי' גם בן של יהודה בן יעקב אע"ה).

עוד יל"ה למה לא הוזכר שלה, שהרי גם הוא בא עתה עם יהודה וכדלהלן (מקרא י"ד) דכתיב ותסר וגו' כי ראתה כי גדל שלה והוא לא נתנה לו לאשה, וי"ל דהא דכתיב כי ראתה אין הכונה שראתה בעינים ממש שהיה כאן וראתה אותו בעיניה, אלא הכונה שראתה בעיני השכל והיינו שהבינה שלא נותנים לו אותה לאשה.

ל"ח י"ד. ותסר בגדי אלמנותה מעליה וגו' כי ראתה כי גדל שלה והוא לא נתנה לו לאשה. כדפרש"י לעיל (מקרא י"א) וז"ל כי אמר וגו' כלומר דוחה היה

אותה בקש שלא היה בדעתו להשיאה לו עכ"ל.

ל"ח כ"ד. ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך וגם הנה הרה לזנונים ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף. פרש"י וז"ל אמר אפרים מקשאה משום רבי מאיר בתו של שם היתה שהוא כהן לפיכך דנוה בשריפה עכ"ל, וכתב בשפתי חכמים אות ט' וז"ל לאו דוקא בתו דהא שם כבר מת כשהיה יעקב בן חמשים שנה ועתה הוא יותר מבן מאה ועשר שנה אלא ממשפחתו עכ"ל, העירני ת"ח אחד להקשות על דברי השפתי חכמים מהא דאמרי' (סוטה י' א') רשב"נ אמר שנתנה עינים לדבריה כתבעה אמר לה שמא נכרית את א"ל

גיורת אני שמא א"א את א"ל פנויה אני שמא קיבל אביך קידושין א"ל יתומה אני כו' ע"כ, ופירש"י וז"ל יתומה אני והייתי קטנה והשיאני אמי ואחיי ואין נישואין לער ואונן כלום לאסור עליו משום כלתו ואין זכות לאם ולאחים להשיא קטנה אלא האב זוכה בה כדכתיב את בתי נתתי לאיש הזה ולהך סברא לאו בתו של שם היתה שמשנת ששים (גליון הש"ס, ט"ס וצ"ל חמשים) ליעקב כלו שנותיו של שם ויעקב כבר היה יותר מבן מאה ועשר עכ"ל, ולדברי רש"י הכא נמצינו דמה שפרש"י בחומש בתו של שם היינו בתו ממש, דאל"כ מאי כתב רש"י ולהך סברא לאו בתו של שם היתה, דאה"נ באמת לאו בתו ממש היא אלא ממשפחתו היא, וצ"ב.

שיש לה תאומים. ועי' שפתי
חכמים אות ל'.

ל"ח כ"ו. ויכר יהודה
ויאמר צדקה ממני כי על כן
לא נתתיה לשלה בני ולא
יסף עוד לדעתה. פרש"י
וז"ל ולא יסף עוד י"א לא
הוסיף וי"א לא פסק כו'
עכ"ל, ולפי' קמא דלא הוסיף
צ"ב למה לא הוסיף דהא כיון
שראה שנתעברה ממנו והיא
אשתו למה לא הוסיף
לדעתה.

ל"ח כ"ט. ויהי כמשיב ידו
והנה יצא אחיו ותאמר מה
פרצת עליך פרץ ויקרא
שמו פרץ. ולהלן (מקרא ל')
כתיב ואחר יצא אחיו אשר
על ידו השני ויקרא שמו
זרח, והנה לעיל (מקרא כ"ו)
כתיב ויכר יהודה ויאמר
צדקה ממני כי על כן לא
נתתיה לשלה בני ולא יסף
עוד לדעתה ופרש"י וז"ל ולא
יסף עוד י"א לא הוסיף וי"א
לא פסק כו' עכ"ל, והנה לפי'
בתרא דלא פסק ניחא הא
דכתיב ויקרא דהיינו יהודה,
ואף לפי' קמא דלא הוסיף אין
להקשות דהיה צריך הכתוב
לומר ותקרא דהיינו תמר,
כיון דלא משנאה עזבה וא"כ

ל"ח כ"ז. ויהי בעת לדתה
והנה תאומים בבטנה.
משמע דעד עתה לא ידעה
שזה תאומים, ולעיל (מקרא
כ"ה) פרש"י וז"ל הכר נא
אין נא אלא לשון בקשה הכר
נא בוראך ואל תאבד שלש
נפשות עכ"ל ומשמע דידעה

יתכן דעדיין היו באים גם
אצלו.
איש מצרי והיינו לרמז שהוא
שטוף בזימה כי מצרים
שטופי זימה היו.

ל"ט א'. ויוסף הורד
מצרימה ויקנהו פוטיפר
סריס פרעה שר הטבחים
איש מצרי מיד
הישמעאלים אשר
הורידוהו שמה. יל"ה מהו
דכתיב איש מצרי דהרי
פשיטא שהוא מצרי חדא
משום שגר במצרים ועוד
משום שמשמש למלך מצרים
והיתכן שישמש למלך מצרים
בעודו לא איש מצרי, וי"ל
דהנה ארז"ל (תנחומא ויצא
ז') דבזמן השיעבוד היו
במצרים מכל שבעים אומות
העולם יעו"ש וא"כ יתכן
דאף קודם כבר היו מכל
אוה"ע. ועי' תרגום יונתן ב"ע
דפוטיפר קנהו בשביל משכב
זכר יעו"ש ויתכן דזהו דכתיב

ל"ט ו'. ויעזב כל
אשר לו ביד יוסף ולא ידע
אתו מאומה כי אם הלחם
אשר הוא אוכל ויהי יוסף
יפה תאר ויפה מראה.
פרש"י וז"ל כי אם הלחם
היא אשתו אלא שדבר בלשון
נקיה עכ"ל, וכתב בעל

הטורים וז"ל כי אם הלחם אשר הוא אוכל בגימטריא היא אשתו עכ"ל ובאבן עזרא פירש דלחם היינו לחם ממש יעו"ש, וברמב"ן כתב על פי' האב"ע ואפשר שהוא כן יעו"ש, ויל"ה דא"כ היה צ"ל כי אם אשתו והלחם וכדכתיב להלן (מקרא ט') יעו"ש.

עוד פרש"י וז"ל ויהי יוסף יפה תאר כיון שראה עצמו מושל התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך אני מגרה בך את הדוב מיד כו' עכ"ל, והנה לעיל (פל"ז מקרא ב') כתיב אלה תולדת יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער וגו' ופרש"י וז"ל והוא נער שהיה עושה מעשה נערות מתקן בשערו ממשמש בעיניו כדי

שיהיה נראה יפה עכ"ל, ונמצא דלאחר שעשה מעשה נערות זה הפסיק במשך הזמן, וחזר וסלסל בשערו, דאל"כ מה הטענה עליו עתה, שהרי כך היה דרכו תדיר, ועוד יש להביא ראיה מדכתב רש"י התחיל אוכל כו' ומשמע דעד עתה לא עשה כן, ועל כרחך כמש"כ דאל"כ הרי כבר היה מסלסל בשערו תמיד, ושמא יש לדחות די"ל דקודם היה מתקן בשערו והשתא הוא מסלסל דהוא יותר ממתקן. ומש"כ רש"י התחיל אוכל ושותה, אין הכוונה דעד אז לא אכל ולא שתה כי זה לא יתכן מצד הגוף, רק הכוונה שהרחיב בענין זה ביותר.

ל"ט י"ד. ותקרא לאנשי ביתה ותאמר להם לאמר

תימא שנתנוהו לביה"ס ולא
הכניסוהו הממונים על
ביה"ס, לכך כתיב ויהי שם
וגו', שהכניסוהו לשם.

**ל"ט כ"ג. אין שר בית
הסהר ראה את כל מאומה
בידו באשר ה' אתו ואשר
הוא עשה ה' מצליח בידו.**

אפשר דמשום זה דאין שר
בית הסהר ראה וכו', לכן
הוצרך יוסף לחן כדלעיל
(מקרא כ"א) דכתיב ויהי ה'
את יוסף ויט אליו חסד ויתן
חנו בעיני שר בית הסהר,
ושמא יש לדחות מהא דלעיל
(מקרא ד') כתיב וימצא יוסף
חן בעיניו וישרת אתו וגו' וזה
היה אע"פ דלא כתיב אין שר
הטבחים ראה וכו', ודוק.

**ראו הביא לנו איש עברי
לצחק בנו בא אלי לשכב
עמי ואקרא בקול גדול.
יל"ה דהא לעיל (מקרא י"א)
כתיב ואין איש מאנשי הבית,
וכיון שכן, היה צריך הכתוב
לומר ותלך ותקרא לאנשי
ביתה, שהרי אנשי ביתה לא
היו בבית, וצ"ב.**

**יש לדקדק דלכאורה היה
צריך הכתוב לומר הביא לי
לשון יחיד וכן לצחק בי לשון
יחיד, וצ"ב.**

**ל"ט כ'. ויקח אדני
יוסף אתו ויתנהו אל בית
הסהר מקום אשר אסירי
המלך אסורים ויהי שם
בבית הסהר. יש לדקדק למה
כתיב ויהי שם בבית הסהר
דהרי כבר כתיב קודם ויתנהו
אל בית הסהר, וי"ל דלא**

מ' ו'. **ויבא אליהם**
יוסף בבקר וירא אתם והנם
זעפים. יל"ה מפני מה בא
אליהם, דבשלמא אי הוה
כתיב וירא אתם והנם זעפים
ויבא אליהם, היה ניחא דבא
אליהם משום שראם זועפים,
אבל השתא דכתיב קודם
ויבא אליהם יוסף בבקר
ואח"כ כתיב וירא אתם והנם
זעפים, משמע דלא בא
אליהם מפני שהם זועפים,
וא"כ יל"ה אמאי בא אליהם,
וי"ל דהיינו משום שהיה
יוסף ממונה על בית האסירים
כדלעיל פל"ט מקרא כ"ב.

מ' י"ד. **כי אם**
זכרתני אתך כאשר ייטב לך
ועשית נא עמדי חסד
והזכרתני אל פרעה
והוצאתני מן הבית הזה.
יל"ה למה דוקא לו אמר יוסף

כן, דלכאורה היה יכול לומר
כן גם לשני, וביותר דהרי
לכאורה עדיין לא ידע יוסף
את חלומו של השר השני,
ושמא צ"ל דידע פתרון השני
שיתלוהו ולכן אמר לראשון
דוקא, ועוד י"ל דנזדרז לומר
לראשון ולמה להמתין לשני
דשמא אין פתרון חלום השני
שיוצא גם הוא מבית
האסורים.

ומש"כ הכא לתרץ דנזדרז
כו', יובן יותר להא דכתב
בתועליות הרלב"ג בקרא
דידן וז"ל ראוי לאדם
להשתדל בכל עוז להנצל
מרע אשר הוא בו בכל
הסבות אשר אפשר לו שיעזר
בהם ולא יסמוך על הנס
ואע"פ שהוא באופן שתדבק
בו ההשגחה האלקית, הלא
תראה כי יוסף עם היות
השגחת ה"י דבקה בו בזה
האופן הנפלא, חלה פני שר

המשקים שיזכרו אל פרעה להוציאו מהבור עכ"ל, ולפי"ז ניהא יותר מש"כ לתרץ דנזדרז כו' והיינו שמיד שהיה אפשר לו לעשות ההשתדלות, מיד עשה.

ומש"כ הרלב"ג זה אינו להא דפרש"י להלן (מקרא כ"ג) וז"ל וישכחו לאחר מכן מפני שתלה בו יוסף בטחונו

לזכרו הוזקק להיות אסור שתי שנים שנאמר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים ולא בטח על מצרים הקרויים רהב עכ"ל, ולדרך הרלב"ג צ"ב אמאי היה אסור עוד ב' שנים.

מ' ט"ז. וירא שר

האפים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי. יל"ה מהו "אף" אני בחלומי, וי"ל דכיון שראה שיוסף פתר לראשון את חלומו בטוב, לכן רצה גם הוא שיוסף יפתור לו החלום בטוב, ולהכי אמר "אף" אני בחלומי וגו' והיינו גם אני חלמתי חלום שתוכל לפתור לי אותו בטוב.

מ' ט"ו. כי גנב גנבתי מארץ העברים וגם פה לא עשיתי מאומה כי

<<<< מצוה גדולה להעביר הלאה אם ע"י
אימייל ואם ע"י הדפסה, להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכה מרובה, בידידות, אהרן בהגאון הגדול ר' יעקב הלוי
שליט"א גרנדש

חזון איש 2/2 זכרון יעקב,
ארץ ישראל. פל:
.0548408381